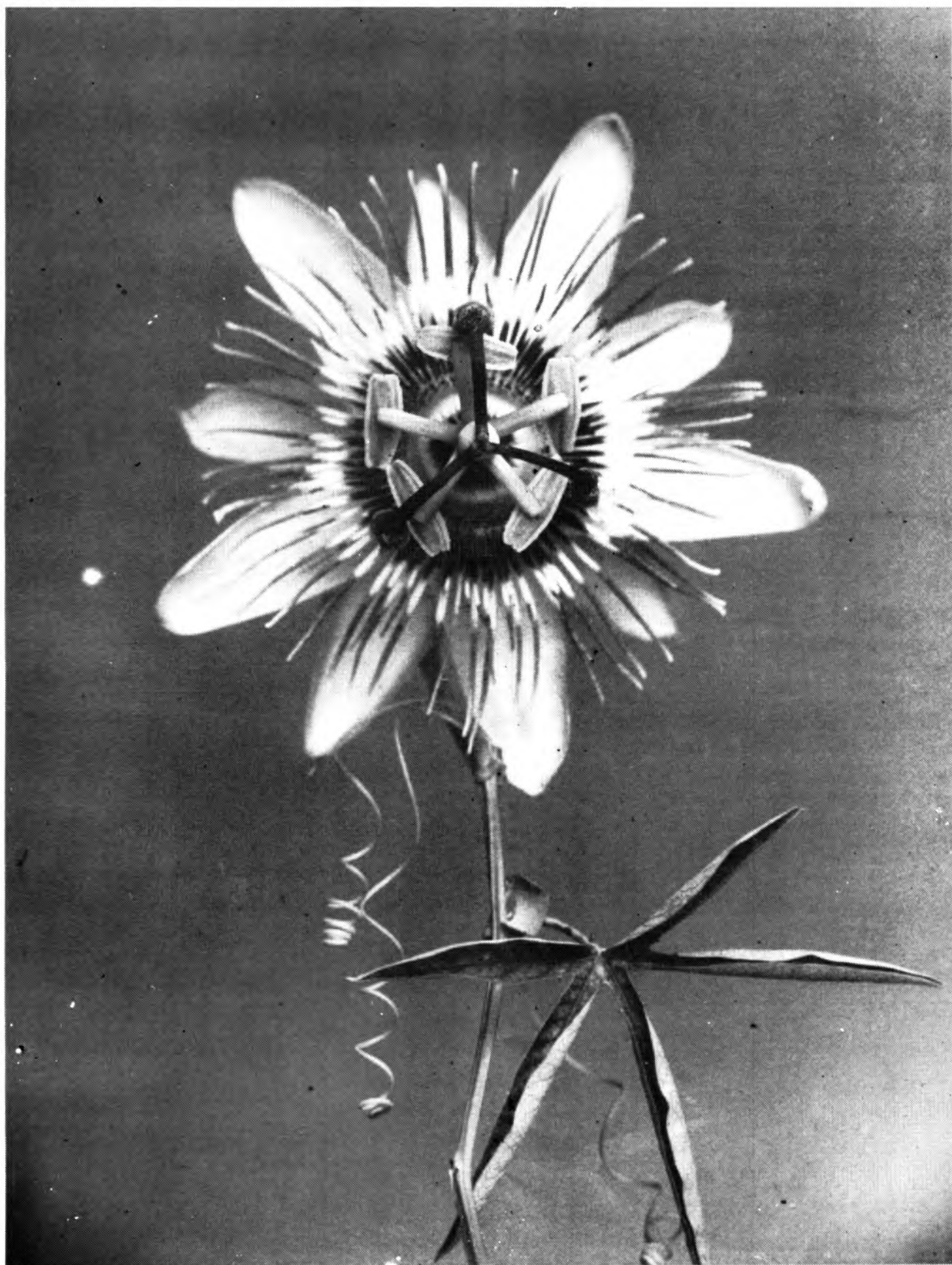

coanegra

Núm. 31 - Agost - Setembre 86

Preu: 100 pts.

PREMSA
CORONA

SUMARI

Informació local	pàg. 3
Cartes a Coanegra	pàg. 8
Entrevista: Toni Morro	pàg. 10
Llinatges (VI)	pàg. 11
Història del Carrer Ramon Llull (i. IV)	pàg. 12
Cançons i gloses de sa vermada	pàg. 14
Esquitxos	pàg. 16
Informació esportiva	pàg. 17
El cultiu de l'ametlerar	pàg. 20
L'Ajuntament informa	pàg. 20

coanegra

PUBLICACIÓ
DE L'O.C.B. DE
SANTA MARIA
DEL CAMÍ

Deposit Legal
PM 381-1981.

EDITA
Obra Cultural Balear
de Santa Maria del Camí

EQUIP DE REDACCIÓ

Bernat Calafat
Pere Josep Calafat
Magdalena Canyelles
Ramon Canyelles
Angela Dolç
Mateu Morro
Jaume Salom
Joan Serra
Mateu Vich

COL·LABOREN:

Andreu Bestard Mas
Francesc Grimalt
Martensson
Pere Mesquida

FOTOGRAFIES:

Rafel Pizà

PORTADA:

Fotografia de Rafel Pizà

REDACCIÓ, ADMINISTRACIÓ I PUBLICITAT:

Joan Alcover, 11
Santa Maria del Camí

IMPRIMEIX:

Edicions Manacor S.A. - tel. 55 24 08
Ronda del Port, 60 - Manacor

ELS ARTICLES FIRMATS EN
AQUESTA REVISTA SOLS
EXPRESSEN L'OPINIÓ DELS SEUS
AUTORS

MÉS ATACS AL NOSTRE IDIOMA

Una vegada més volem parlar a COANEGRA de la situació actual del nostre idioma. Una situació que a hores d'ara és altament preocupant. Deu anys després de l'inici de la democràcia la llengua castellana, gràcies a un predomini absolut dins l'escola, dins els mitjans de comunicació, dins l'administració i pertot arreu, no fa més que arraconar contínuament la llengua catalana, pròpia de Mallorca. No es pot negar que hi ha coses positives, sobretot l'aprovació de part del Parlament de les Illes Balears de la Llei de Normalització Lingüística, que estableix entre altres coses, que la llengua catalana és oficial a la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, que la retolació pública ha d'ésser en llengua catalana, i que aquesta és oficial a tots els nivells educatius. La llei en cap moment qüestiona l'oficialitat, també, de la llengua castellana, ni els drets dels castellanoparlants, que queden àmpliament reconeguts. Es tracta d'una llei, que oportunament desenvolupada a través de reglaments i decrets i, sobretot, sostinguda per una ferma voluntat política, podria ésser molt positiva.

Però, pel que es veu, a Madrid, aquesta llei moderada i tímida, els ha semblat massa radical i l'han denunciada davant el Tribunal Constitucional en cinc aspectes (que tot s'ha de dir no afecten en absolut l'obligatorietat de l'ensenyament del català, com els altres del "Sentro Cultural Mallorquí" diuen grollerament). L'actitud del govern del PSOE expressa clarament que a Madrid no els preocupa altra cosa que la castellanització de la nostra terra, i que sols se'n recorden del nostre idioma per a perseguir-lo (Recomanam la lectura del llibre *La persecució política de la llengua catalana* de F. Ferrer i Gironès).

De tota manera no és sols la persecució del nostre idioma que exerceix el govern espanyol el que ens preocupa, és la persecució que també s'exerceix des de Mallorca, des del Govern de la Comunitat Autònoma, des del Consell Insular i des de molts d'Ajuntaments. Una persecució molt més insultant, molt més lamentable, perquè està carregada de cinisme i de mala intenció. Res fan per contribuir a la normalitat de la nostra llengua més que repartir discrecionalment a través de subvencions els diners públics (el cas del Sr. Albertí que subvenciona el diari "Ultima Hora" per publicar quatre dibuixos és d'escàndol). El Govern de la Comunitat Autònoma, des de tants de punts de vista un model de corrupció, no fa res per la normalització lingüística.

I llavors aquests senyors, que parlen en castellà als seus fills, que demanen l'exempció dels seus fills de l'assignatura de català (com es diu que va fer el Sr. Gilet), que no utilitzen altre idioma que el castellà a la majoria de les seves conselleries, són tan fariseus com per a criticar l'actuació del PSOE per contrària al nostre idioma.

La dreta mallorquina en el poder (AP-PDP-UM) ha descobert que fer lleis queda molt bé (així ningú no els acusarà de no fer res per la nostra llengua), sempre i quant —això sí!— aquestes lleis no s'apliquin.

Deixem a banda el tristíssim espectacle ofert per tota una Cambra de Comerç fent làpides mal escrites, plenes de faltes, i no cregueu que fossin per ignorància, varen ésser fetes ben a posta, per demostrar que ells escriuen "en mallorquí" i no "en català". Deixem a banda els dois del "Sentro Cultural", genteta que voldria esclafar la nostra parla i que, profundament impotent, intenta embullar les mallorquines i els mallorquins fomentant l'anticatalanisme, per tal de posar-los contra el seu propi idioma: la llengua catalana, l'idioma de Jaume I, Ramon Llull i Sant Vicenç Ferrer. Deixem a banda aquests enemics de la nostra llengua i anem fent camí usant-la sempre, catalitzant els rètols, anuncis, papers impressos, el propi nom, llegint en català i aprenent-lo a escriure. Mai no ens hem de sentir avergonyits de parlar l'idioma dels nostres pares, que ha d'ésser també el dels nostres fills. La seva salvació just depèn de nosaltres.

Festes de Setembre

CARROSES BONES, PERÒ FOLKLÒRIQUES

Setembre, mes en que el vinyet madura els seus virolats rams i de l'acabament feixuc de la collita de l'ametla, més de festa a la vila, festa de Santa Maria del Camí.

Poc que dir d'unes festes populars ja tradicionals, d'esquema clàssic Ball de bot -Berbena- Teatre costumista, de preus assequibles a qualsevol butxaca. Cal destacar el fet que es trobàs un moment per organitzar una festa i bauxa pels nins, aspecte minusvalorat darrerament a les festes, i que els més petits demanen i gaudeixen de bon de veres. La Berbena fou magra, grups dolents, però el pressupost imaginam que no dona per a més, es paga ven 200 pts. per entrar. Caldria considerar la gratuïtat d'aquestes festes amb una major aportació municipal, la patrona també és Santa Maria del Camí, i aquestes festes han de ser de franc.

Però, el plat fort des d'uns anys ençà són les carrosses, davant l'església i a la Plaça Nova era un gom a gom de petits i grans esperant la passada de carrosses,

"Bona verema", carrossa construïda pels veïns de s'escoleta, que va guanyar el 1er. premi.

se'n presentaren 7 i 2 carretets estirats per someres i cavalls. El jurat compost per un Arquitecte, un Pintor i una decoradora fallaren el següent veredict:

1er. "Bona Verema"

dels veïns de s'Escoleta.

2on. "Es Corral" dels veïns de la Plaça de la Vila.

3er. "Fer Bugada" dels veïns de Sa Vileta i "Sa Tafona de Son Pou".

Les altres carrosses par-

ticipants eren s'Ermita (grup Ca'n Beia) Ca'n Panada (antiga taverna santamariera), Sa Gerreria del grup Migjorn.

La qualitat de les carrosses fou molt bona, si bé semblava un concurs de tema únic "Santa Maria, ahir" o "pagesia", totes eren carrosses típiques i folklòriques. L'única que es desmarcava era "Bona verema", sense cap mena de dubte la més original. Possiblement el fet que anys enrera es premiàs el tipisme (recordem "covos i paners", "s'era") fan que els participants vagin cap a aquests temes; L'any que vé de segur que hi haurà més carrosses i de temes més diversos i originals.

Per acabar, la conferència de Gabriel Bibilioni sobre "Història i Llengua a Mallorca" fou concorreguda -ja sabem la poca afició del santamarier a les xerrades- i amb una excel·lent interpretació de cançons del cor Parroquial.

Bernat.

El 2on. premi va ser per la carrossa "Es corral", dels veïns de la Plaça de la Vila.

EL POU DE SON TORRELLA DE DALT TE MOLTA D'AIGUA

La història d'aquest pou l'hem de cercar a l'estiu de 1983, any d'una gran secada que suposà un gran perill per l'abastiment d'aigua dels santamariers.

Degut a aquesta greu situació l'Ajuntament a finals de 1983 encomanà a l'Institut Geològic i Miner (I.G.M) un estudi sobre els recursos hidràulics, de la zona de Santa Maria del Camí, que entregà a finals de maig de 1984. Mentrestant es realitzà el II Pou de Ca'n Pere Peu i la connexió amb EMAYA. L'informe de l'IGM assenyala com a zona d'alt potencial hidràulic la de l'actual pou —on dit institut hi tenia un sondeig científic realitzat el 1976 de 216 metres de fondària), aconsellant la perforació d'un pou.

Després començaren unes difícils i problemàtiques negociacions amb la propietària Maria Colom per a la compra del terreny, que concluíren a finals de 1985 amb un contracte d'opció de compra per l'Ajuntament, en el qual s'estipulà que per la compra de 800 m² que envolten l'actual pou es pagaria 1 milió de pts. i si el potencial del pou era fins a 50.000 litres, en cas de sobrepassar aquesta quantitat hi hauria un incentiu proporcional; com a màxim es

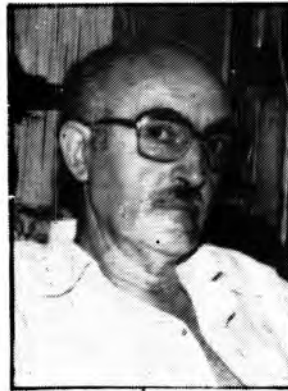
fixaven 3 milions a pagar.

D'aquesta manera començà la prospecció i realització del pou el dia 7 d'Abril per l'empresa RAISA de Sa Pobla, concluint el dia 11 de juliol, costant uns 2 milions de pessetes. Després durant 72 hores es realitzà una extracció d'aigua per a determinar la capacitat hídrica del pou, extraiant 108.000 litres per hora que s'abocaven al torrent, sondeig que costà 500.000 pts. Segons l'enginyer de l'IGM que controlà la perforació és molt bona, i és suficient amb perspectiva de futur d'abastir Santa Maria.

En aquest moment s'estan ultimant els detalls per a formalitzar el contracte de compra-venda del terreny de Maria Colom, que percebrà 3 milions (pagadors durant 3 anys). Parlarem amb Bartomeu Canyelles, regidor d'aigües.

-Quins són actualment els recursos d'aigua de Santa Maria?

-El Pou de Ca'n Pere Peu II municipal i que està a poc nivell, els pous dels particulars Biel Amengual i Tomàs Pizà que abasteixen Fora Vila (l'Ajuntament els paga el metre cúbic a 28 pts.) dels Pous de Ca'n Borreó l'Ajuntament sols en paga el corrent i el manteniment, con-

Bartomeu Canyelles, regidor d'aigües.

nectats amb la síquia que baixa a la vila, aquests senyors tenen uns interessos urbanístics.).

També la Font de Coanegra el període de Novembre a Febrer, la resta de l'any és d'ús exclusiu de la Comunitat de regents, la síquia està en mal estat i perd molta d'aigua.

La connexió amb EMAYA, que s'empra els 3 mesos de l'estiu, enguany s'han consumit més de 800 tones, que es paguen a unes 35 pts. m³.

Recursos que no són suficients, si tenim en compte que de cada any es consumeix més aigua. Ara amb el nou pou la situació serà millor.

-Parla del Pou de Son Torrella.

-Segons l'enginyer de l'IGM és molt bo, està situat sobre una zona aqüífera molt important.

una espècie de zona d'interconnexió d'aigua de gran riquesa. Ara manca formalitzar el contracte de compra-venda, llavors iniciar les obres d'entubament fins a Ca'n Franco (uns 3.200 m. de tub), construcció d'un dipòsit regulador de 1000 tones de capacitat al qual en un futur s'hi podrà connectar l'aigua procedent de la Font de Coanegra, dipòsit que possibilitarà una pressió de 5 atmosferes.

-Com està el pressupost?

-Uns 52 milions de pts., sense comptar els 3 milions de la compra del terreny. D'aquests se n'han gastat 2 milions en la perforació del pou i mig milió per realitzar el sondeig de capacitat aqüífera. Però l'ajuntament no pot pagar aquesta quantitat, encara hem de sol·licitar subvencions a la Conselleria d'Obres Públiques del Govern Balear, que sols atorguen un 50 o/o del pressupost, i al Consell Insular de Mallorca en el seu Pla d'Obres i Serveis (sol atorgar un 30 a 40 o/o del pressupost) i la resta la suportaria l'ajuntament.

-Com és el Pou?

-Té una profunditat d'uns 191 metres. L'11 de juliol l'aigua estava als 72 m. És un aqüífer ric, inclòs dins el subsistema Inca-Sa Pobla del Sistema

Instal·lacions - Pressuposts
Reparacions

Instal·lacions BOMBES
SUMERGIDES

Reis Catòlics, 59 4.1 - 1.ª
Telèfon 24 68 74
Palma de Mallorca

Carrer Casasnovas, 21
Telèfon 62 06 02
Santa Maria del Camí

Fusteria

Martorell

Taller:
C/. Bartomeu Pascual
SANTA MARIA DEL CAMI

Tenda:
Carrer Llarg, 89

de la Serra Nord mallorquina. No té perill de salinització ja que no té cap relació amb el subsistema de s'Extremera. Però com tots els pous a l'estiu baixa, així el nivell el 21 de juliol estava als 84,60 m. de fondària i el 15 d'agost als 86 —dos metres 60 cm. menys—. Segons l'enginyer de l'IGM això és normal a l'estiu, però no treguérem aigua, això vol dir que els pous del seu subsistema sí.

-I l'aigua?

-Segons una anàlisi que encomanàrem al Laboratori Municipal de l'Ajuntament de Palma, és aigua apta per a embotellar.

-Quan començaran les obres de connexió?

-No t'ho puc dir, falta formalitzar el contracte, sol·licitar subvencions, establir el plec de condicions pel concurs d'empreses constructores.

-Tot el poble rep aigua municipal?

-Sí, ja sia amb la xarxa nova que s'està construint o amb la vella a renovar —encara manquen uns quants de sectors—.

-Sobre la polèmica de si els regidors eren uns privilegiats en no pagar l'aigua què opines?

-No sé que dir-te, és un costum antic que s'ha com a convertit en llei, que jo sàpiga sempre l'han tenguda de franc, com ses monges i la parròquia. I seguim el costum, ara si una majoria municipal can-

via el costum, també seria llei.

-Què dius de les aigües brutes?

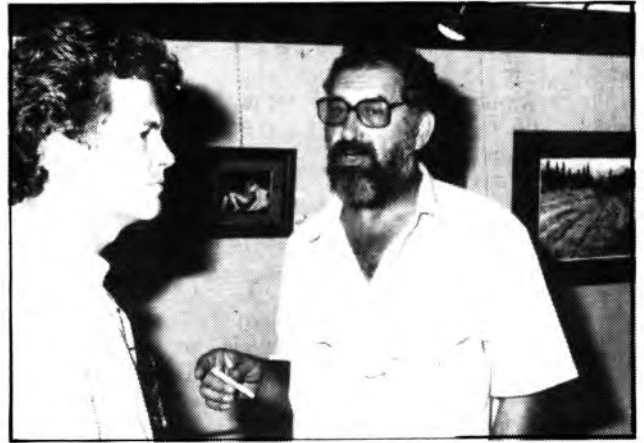
-Es l'assignatura pendent de l'ajuntament de Santa Maria del Camí, suposa un gran pressupost que no pot suportar, a més el fet que sia un poble molt pla dificulta un manteniment d'una xarxa, l'estació depuradora i l'abocament de les aigües és un problema que supera l'ajuntament. De tota manera, crec que s'han d'encarregar estudis i en un futur no llunyà envestir aquesta obra tan necessària pel poble.

***

Actualment amb el nou aquífer municipal de Son Torrella de Dalt sembla que l'abastament d'aigua potable serà superat, ara manquen la realització ràpida i eficient de les obres i la canalització de tots els sectors del poble. Ara un santamariet de Fora Vila paga 35 pts/m³ —funcionen els contadors— i a la vila, segons la capacitat de la cisterna d'unes 1.500 a 2.000 pts. El problema greu sense cap mena de dubte són unes aigües brutes d'uns pous negres que filtren cap a cisternes i aljubs; la xarxa d'aigües brutes és una necessitat real i urgent de la nostra vila a solventar.

Bernat Calafat

Noms propis

El de la dreta és Rafel Adrover

RAFAEL ADROVER, PINTOR.

Rafel Adrover Forteza-Rei, pintor afincat a les cases de S'Arboçar, nascut a Mallorca fa un bon grapat d'anys. Enginyer retirat, treballà com a tal a Alemanya, França i a Madrid durant 10 anys. S'instal·là fa més d'un any i mig a S'Arboçar on pinta a les totes.

Ara du una vida reposada i tranquil·la dedicant-se de ple al seu hobby "la pintura", li agrada llegir, confessa que coneix COANEGRA i li agrada.

Pinta a l'oli i aquarel·la. Guanyador del Premi Local del Certamen de la Fira, ha realitzat una exposició a les passades festes de Setembre de petits quadrets de l'oli de temes santamariets i mallorquins i també d'aquarel·les. Els quadres rondaven les 12.000-15.000 pts. i els ha venuts quasi tots. N'està content de l'acceptació de la seva pintura paisatgística.

Agafam la nota del programa realitzada per Maria Antònia del Pozo, "Rafel Adrover estudià molt, treballà a fons, però el seu caràcter investigador arribà a concloure que li restava quelcom a aprendre. Tres assignatures que ningú no li ensenyava: aprendre de viure, d'envellir i de morir. Per això es refugià a Santa Maria per pintar, l'activitat que més li agrada, mostrant-nos amb els seus paisatges l'amor que té a la naturalesa.

Des de 1978 a Banyalbufar, Segòvia, Pollença, Port d'Andratx i ara a Santa Maria, ens ha fet veure el seu art i tot quant du dedins.

La minuciositat dels seus olis, sense deixar de considerar les seves esquisites aquarel·les, és una prova de la vocació artística d'en Rafel".

Pere i Bernat.

CAFETERIA - BAR

COMERÇ
(local climatitzat)

GELATS - REFRESCS - TAPES

**UN LOCAL AMPLE I
CONFORTABLE PER A TOTS**

Plaça dels Hostals, 27 - 29

Tel. 62 00 29

SANTA MARIA DEL CAMI

**VINS
RUBI**

ELABORACIO PROPIA

*Celler: Bartomeu Simonet, 4
SANTA MARIA DEL CAMI*

Tel. 62 00 68

En poques paraules

DE LA VILA A LLUC A PEU: MOLT DE JOVENT

Per cinquena vegada el valent grup de l'organització Ca'n Beia duugué a terme l'anada a LLUC la dematinada del dia 26 de Juliol. S'apuntaren més de 400 marxaires, la majoria jovent de 15 a 18 anys, famílies senceres, avis, nins i nines, el més vell era N'Antoni Bibiloni "Neo" que cada any arriba a Lluc ben xalest, i el més jove en Lluís Isern de 6 anys que arribà a Binissalem.

L'organització comptà amb l'ajuda del Consell de Mallorca; Ajuntament i més de 70 cases comercials del poble.

Abans del "sus" i per donar bulla i festa a la nit, actuaren dos grups musicals, el primer que tocà peces de jazz, blues i rock no agradà "ni poc ni massa" als assistents, el segon era COANEGRA, que debutava per primera vegada al seu poble —emprant el seu nou equip de so—, agradaren ferm a tothom. Coanegra convidà a Andreu Comes "David" a sonar les xeremies amb ells i llavors tot sol. N'Andreu els ha ensenyat tonades de xeremies.

Després i com cada any breus paraules del Rector i el Batle, enguany precedits per paraules de coratge de Llorenç Borràs i breus paraules de Tolo Güell, i el "sus" "cametes me valguin".

Per a l'avituallament s'empraren 60 quilògrams de peres que es donaren a

Consell amb aigua (uns 300 litres), uns 60 de síndries que es repartiren a Caimari, unes 40 coques amb verdures i vi de Ca'n Rubí al Salt de la Bella Dona. I ja a Lluc, en Monserrat preparava dins ollotes un bon cafè amb llet i ensaimada als qui anaven arribant. Acabant en una missa oficiada pel Rector de la nostra parròquia. Arribaren a peu uns 350 marxaires. L'ambulància que els acompanyà no s'emprà, i 4 autocars de l'EMT els retornaren contents però cansats a la vila.

CDS-SANTA MARIA.

Segons la premsa de Ciutat, es constituí a Santa Maria el CDS local a finals del proppassat mes d'agost. L'acte oficial es celebrà a Sa taverna, comptant amb l'assistència d'un quinzener de militants i dels dirigents regionals Antoni Roig i Xisco Quetglas. L'impulsor del CDS local és Juan J. Macanàs de la Poza.

Reproduïm un fragment de la secció XERRIM FORA firmada per En Mirando apareguda a EL DIA (31 Agost 1986): "Sin embargo, observo con pavor, que los fichajes "forans" del cedesito no son del todo aceptables. El de Santa Maria, un desastre. Este tal Macanás anduvo con pistola y correajes hasta bien entrada la transición y su devenir político es un rosario de conflictos y follones. Pre-

sumo que Quetglas "s'ha cercat un mal soci per allà".

POSADA DE LLARG A CAN CONRADO.

El divendres 5 de Setembre devers les 9 i busques del vespre "sa carretera" es va capgirar, els santamariers que estaven a la fresca als Hostals no se'n podien donar passada d'aquella allau de "cotxots amb xòfers" d'aquella desfílada de senyores empimollades i senyors amb frac, i de joves vestits d'etiqueta o d'aquelles ninetes disfressades al "dernier crit". Tota aquesta gent anava a Ca'n Conrado a la "posada de llarg" —presentació en societat— de la jove Mercedes Conrado de Villalonga Quiroga —filla de l'ex-conseller de Cultura Francesc J. Conrado— per haver complert els 18 anys.

Sembla que els botifarres ciutadans i "nuevos ricos" tornen posar de moda les "posades de llarg" que havien quedat a l'oblit dels llibres, no serà que també volen reimplantar aious, censals i delmes?

Al magnífic i suculent sopar —endiots farcit, porcella fumada, roast beef, cuixot fumat, gambes, ensalades diverses, fruita i pastissets— hi assistiren els marquesos de Mondejar, duquesa de Maura Comtes de Perelada, Comtes de Zavellà, marquesos de Brull, comtes de Villardonpardo, etc. el Batle de Palma, el

President del Consell Insular de Mallorca, el Comandant General de les Balears, i importants empresaris.

El sopar es celebrà al claustre de l'antic convent dels mínims, i els municipals santamariers un a cada part del portal semblaven els porters oficials de l'entrada. No sabem si el batle o altres santamariers foren convidats.

LA TERCERA EDAT A CANARIES.

L'Associació de la Tercera Edat de Santa Maria del Camí, després del parèntesi estiüenc, torna a reprendre les seves excursions i aquest cop ben lluny: a les Illes Canàries. El viatge durarà del 12 al 16 d'octubre, i costarà prop de 29.000 pts. Com es costum, es poden apuntar a Vicenç Santandreu (a Ca'n Mates) i a Biel Mesquida (Bernat de Santa Eugènia, 118). A hores d'ara, sembla que quasi estan cobertes totes les places. Bon viatge!

HA FINALITZAT EL CURSET DE NATACIO A LA PISCINA MUNICIPAL.

El dijous dia 11 se celebrà l'acte de cloenda del Curset de Natació organitzat per l'Ajuntament sota el patrocini de la Conselleria de Cultura i Esports. L'acte presidit per les autoritats locals consistí en el lliurament de diplomes i me-

DESTIL·LERIES

SANTA MARIA

FABRICA DE LICORS

Especialitat amb

PALO RESOLIS

HERBES FOC I FUM

Rei Sanç, 3

Tel. 62 01 66

SANTA MARIA DEL CAMI

CAJA DE BALEARES
"SA NOSTRA"

dalles a tots els participants. El curset ha comptat amb 120 alumnes de totes les edats, sobretot nins i nines, però el més jove gairebé tenia un any i la persona de més edat era una dona d'uns 45 anys.

SANTA MARIA REBRA AJUDES COMPENSATORIES DE MUNTANYA.

Bona part del terme santamarier de muntanya —la vall de Coanegra— està

inclosa dins Zona Agrícola de Muntanya, i els propietaris d'explotacions agrícoles o ramaderes podran rebre ajudes prèvia sol·licitud a la Conselleria d'Agricultura. Sol·licituds a presentar entre el 15 de Setembre al 15 d'Octubre, per més informació dirigir-se a l'Ajuntament o a la Conselleria.

Aquestes ajudes foren establertes pel Ministeri d'Agricultura, Pesca i Alimentació, d'acord amb la

normativa de la CEE, per evitar la despoblació dels nuclis rurals i la degradació i abandonament de les zones de muntanya.

Per poder sol·licitar les ajudes els pagesos han de ser propietaris de finques incloses a Zona Agrícola de Muntanya que suposin més d'un 50 per cent de la seva dedicació i que siguin la causa de més del 50 per cent dels seus ingressos, també han de viure a la finca o a poble veïnat. Els pagesos s'han de comprome-

tre durant 5 anys a millorar l'explotació. Per poder tenir l'ajut, el pagès ha de tenir 2 unitats de ramaderia major —bous, vaques—, 13 ovelles o una finca de 2 Ha (2,8 quarterades).

La quantia de l'ajut, és de 6.000 pts. per cada unitat ramadera major, 900 per cada ovella i 3.600 per Ha. fins un màxim de 250.000 pts. per agricultor/any. Les ajudes són a "fons perdut".

Bernat.

EL CAVALL ARAB SHAFEEK DE SANTA MARIA, CAMPIÓ DE CAMPIONS EN EL 3er. CAMPIONAT BALEAR DE CAVALLS DE PURES RAÇES CELEBRAT A L'HIPÒDROM DE MANACOR

Aquest any no ha participat el cavall arab "Shafeek" a les carrosses de la festa de Santa Maria del Camí. Shafeek és aquell cavall roig que els veïns de Santa Maria han vist desfilar a les carrosses de l'any passat, a la Qualcada dels Reis Màgics, a la Fira d'enguany i darrerament a la improvisada actuació a la Presentació dels nous equips de futbol santamariers.

La raó perquè no ha participat a la festa d'enguany, era que el mateix diumenge dia 7 estava fixat el III Campionat de Cavalls Pures Races de Balears —organitzat per l'Associació "Es cavall"—. Shafeek hi va anar i aconseguí el títol "Campió Mascle Arab 1986".

El jutge únic va ser el sevillà D. Diego Méndez Moreno, criador de cavalls àrabs des de fa 25 anys —i abans de cavalls espanyols—, jutge internacional i conegut arreu del món pels admiradors de cavalls àrabs.

Shafeek nasqué a Suècia, de pare alemany i mare anglesa-sueca. Aquí hauríem d'explicar com s'han donat les distintes línies de línies de sang de cavalls àrabs a distintes països europeus. Se junten aquestes línies

"SHAFEEK" durant el concurs en què fou proclamat campió de campions. A la dreta el seu preparador Javier Vázquez i el jutge D. Diego Méndez Moreno.

als voltants de 1860 a l'Orient, però això ho explicarem en una altra ocasió. Com a coneixement bàsic tots els cavalls àrabs provenen —des de moltes generacions— dels països àrabs orientals.

A Manacor Shafeek —presentat per Xavier Vázquez— es comportà com l'ambaixador de tots els cavalls àrabs que s'han extès per tots els països del món. Es mogué amb l'agilitat dels vents dels deserts

africano-asiàtics, lluny de la seva ascendència però ple de la seva màgia.

Shafeek ja és un cavall espanyol —s'ha nacionalitzat—, està inscrit a l'Stud Book Espanyol —Llibre d'origens espanyols—.

Dos cavalls més foren guardonats amb el primer premi:

—"Tahir Dagueta", poltró de la classe de menys d'un any i propietat de l'a-

potecari J Feliu Bauçà, presentat pel seu nebot Felip.

—"Rubí", egua de 3 anys —prenyada del Campió del Món "Camargue—, que també són del mateix estable que Shafeek; "La Quadra Martensson" a Santa Maria.

Altres premis per a la quadra martensson foren, un segon premi per un poltró d'un any —Muhim Zaahor— i un tercer lloc per la poltra "Súlywella".

AGRAÏMENT

Revista Coanegra.
Equip de Redacció.

Volem manifestar el nostre agraïment a la revista COANEGRA, per la memòria —testimoniatge que ha dedicat al nostre pare Bartomeu Simonet i Canyelles, amb motiu del centenari del seu naixement.

Ens sentim agraïts igualment quan la gent ma-

jor del nostre poble, persones que conegueren els nostres pares, ens expressen les seves recordances.

Ens agradaria, que aquesta secció tingué una continuïtat, donant a conèixer altres santamariers, que ens sentim honorats de tenir el seu nom en els nostres carrers.

Família SIMONET
SALAS.
Palma, 27 Agost 1986.

COMUNICAT U.M.

Hem rebut a la redacció de COANEGRA el següent comunicat d'Unió Mallorca-Santa Maria:

"En relació a la carta publicada en aquesta revista, que explicava les motivacions de la dimissió de Biel Mesquida com a membre del grup municipal d'U.M., el comitè local d'Unió Mallorca de Santa Maria, vol fer públics els següents punts:

1.-La dimissió de Gabriel Mesquida Pastor del grup municipal d'Unió Mallorca no la podem considerar com a tal ja que fa més de dos anys que aquest senyor està expulsat d'aquest partit, i és del tot impossible dimitir d'una cosa de la qual ja no s'és.

2.-Com el Senyor Mesquida diu a la seva carta "anar per feina" va ser el lema de la nostra campanya, i ell s'ho va fer completament seu. Emperò no ha d'oblidar que va ser anomenat candidat no. 3 d'U.M. a les passades eleccions municipals, i que se va comprometre a complir el programa d'U.M. i les directrius que li marcaven els estatuts del partit. En aquest sentit volem declarar que el Sr. Mesquida ha fet sempre cas omís a les directrius del partit, i ha actuat de manera personalista i de compromís descarat amb Aliança Popular. ¿Què entén aquest senyor quan diu que "va per feina"? Deu entendre traïcionar els principis d'U.M. i passar-se als d'A.P. Perquè està clar que des de l'oposició no es pot anar a "remenar escul" per damunt dels escenaris, ni sortir amb el Sr. Batle per sa Televisió. Resumint, noltros creim que amb aquesta actuació no tan sols ha traïcionat

a U.M. sinó que també al seu electorat; en conseqüència, si hagués estat honest hauria d'haver dimitit del seu càrrec municipal.

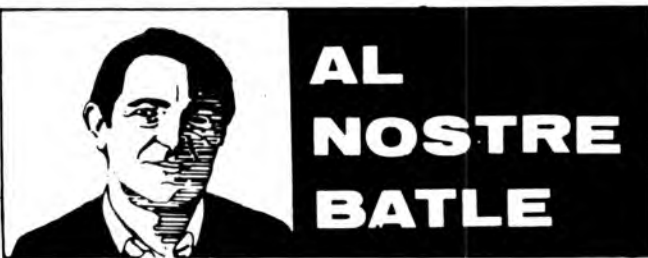
3.-Quan afirma que aquest Ajuntament és el més progressista que ha tingut Santa Maria, li hem de contestar que demostra una completa falta de capacitat política, que li fa amollar qualche desbarat que no toca Mallorca. Per exemple ¿com s'explica que un "progressista" com ell pugui proposar que es restauri dignament el monument de la "Cruz de los Caidos"?

Per altra part hem de reconèixer que la seva manera d'actuar ha duit a què el poble sigui governat com en temps dels romans, per un triumvirat: el batle, Biel Mesquida i en Santandreu. I els altres d'A.P., amb tots els respectes, semblen escolanets que sempre diuen amén.

4.-Una altra frase que ha après a dir aquest Senyor és "fer poble". Emperò podem comprovar que de fer poble res, si un cas dividir es poble. Exemples: els dos grups de boleros, negar l'actuació a Coanegra per les festes... i altres que no volem dir perquè els ens reservam per a la campanya electoral. El que s'ha fet ha estat una política d'afavorir a uns i marginar els altres.

5.-L'afirmació que "mantenc bones relacions amb UM-Palma" ens fa riure. Basta recordar el que va veure tot el poble el dia del dinar a s'Ermita, on hi assistiren Jeroni Albertí i el secretari general del partit Guillem Vidal. Aquell dia el Sr. Mesquida no va dirigir la paraula a cap d'ells.

Comitè Local U.M.
Santa Maria

**AL
NOSTRE
BATLE**

LA PISCINA MUNICIPAL

Me vull queixar per ses coses que Aliança Popular fa a Santa Maria. Estic emprenyat de veure que es "senyorets des poble" Vicenç Santandreu, Biel Mesquida i senyora, i Srs. Batle i Batlessa, quan s'empleat treu a sa gent de sa piscina municipal, s'hi afiquin ells i puguin emplear tota sa piscina sense que ningú els molesti. Es oiós veure que aquests senyors perquè comanden se creuen que tot es poble és seu.

Vull dir a tothom que abans de les eleccions municipals, me va venir a cercar el Sr. Pep Estarelles perquè me fes d'AP. Jo m'hi vaig afiliar perquè m'agraven es principis i sa polí-

tica d'AP —dic tot això perquè no vos penseu que és un socialista que vos crítica. Però des d'es primer moment ja hi va haver problemes per comandar dins AP de Santa Maria, i quan vés me varen desil·lusionar va ser quan AP se va ajuntar amb UM dins s'Ajuntament.

Aquestes coses, com lo de sa piscina, me fan veure que aquests senyors se creuen ser ets amos des poble i això no m'agrada gens. Si jo vull anar a nedar a sa piscina quan hi són aquests, ¿Per què no hi puc anar?

Signat
Toni Pizà.

**MAGATZEM DE MATERIALS
DE CONSTRUCCIO**

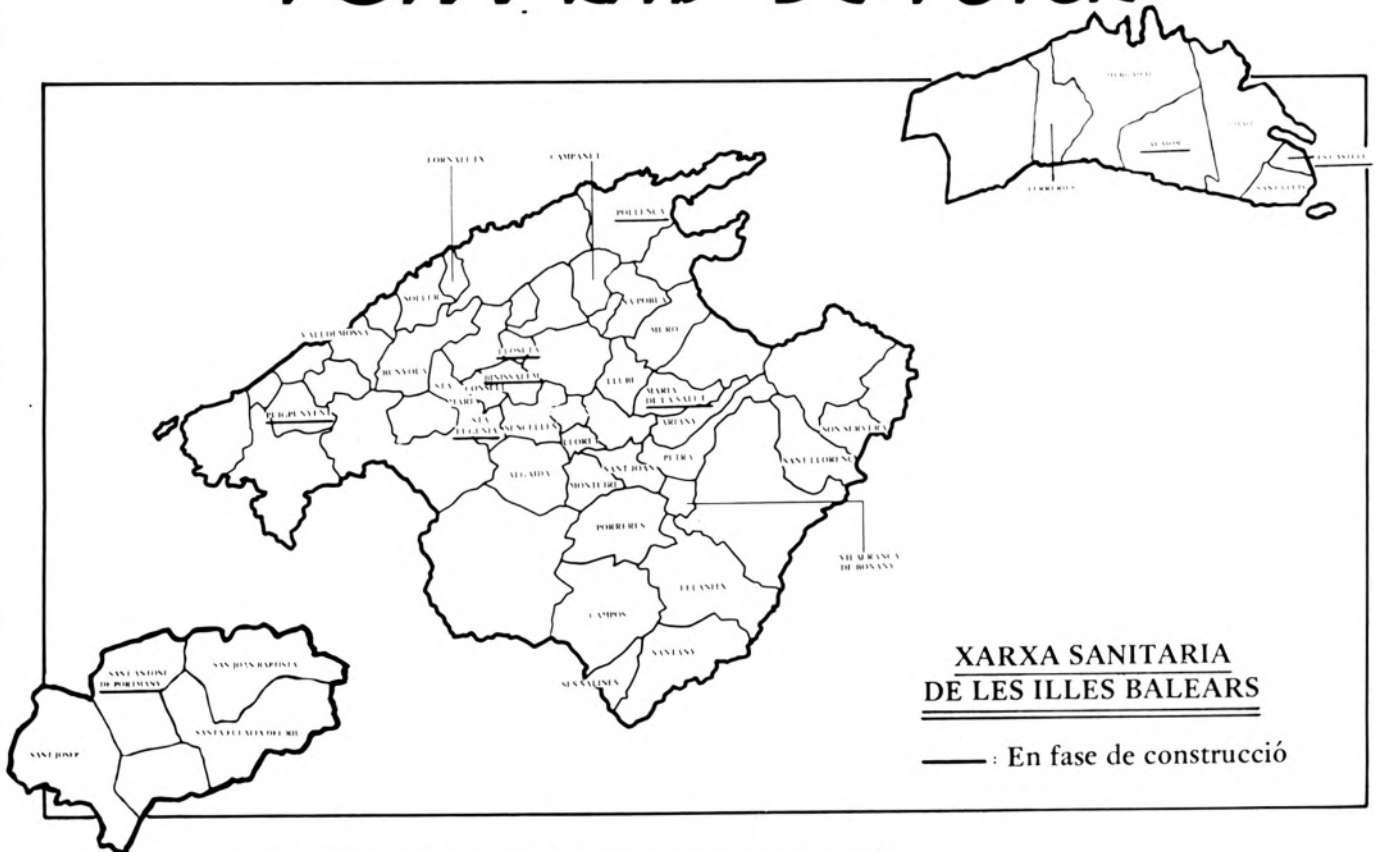
GAMUNDI

Gabriel Mesquida, 1 Tel. 62 02 30
SANTA MARIA DEL CAMI

"SANITAT BALEAR PER A TOTHOM"

FONAMENTS DE FUTUR

XARXA SANITARIA DE LES ILLES BALEARS

— : En fase de construcció

LA CONSELLERIA DE SANITAT I SEGURETAT SOCIAL DEL GOVERN BALEAR TE, COM A UN DELS OBJECTIUS FONAMENTALS DOTAR A TOTES LES LOCALITATS DE LES ILLES BALEARS, D'UN CENTRE SANITARI ADEQUAT A LES NECESSITATS DE CADA POBLE.

AQUESTA POLÍTICA DE DOTACIÓ DE CENTRES SANITARIS HA FET POSSIBLE QUE ACTUALMENT FUNCIONIN AMB UN RENDIMENT OPTIM 34 CENTRES, REPARTITS EN TOTES LES ILLES I QUE N'HI HAGI 14 A PUNT D'INCORPORAR-SE A LA XARXA SANITARIA. AIXO IMPLICA UNA COBERTURA SANITARIA DEL 60 %. EVIDENTMENT, ENCARA QUEDA CAMÍ PER RECÓRRER. NO OBSTANT, A HORES D'ARA HI HA 6 PROJECTES EN FASE DE REDACCIÓ I S'ESTAN ESTUDIANT LES PROXIMES INVERSIONS QUE AFECTARAN UN TOTAL DE 10 POBLES.

PERO, S'HA DE DIR QUE LES OBRES I L'EQUIPAMENT D'AQUESTS CENTRES SANITARIS NO HAURIA ESTAT POSSIBLE SENSE LA COL·LABORACIÓ DE TOTS I CADA UN DELS AJUNTAMENTS QUE S'ACOLLIREN AL PLA D'INVERSIONS DEL GOVERN BALEAR.

GOVERN BALEAR

Conselloria de Sanitat i Seguretat Social

ENTREVISTA A TONI MORRO «NEO»

Aquest jove, que amb sa manera de xerrar i s'alçada que fa representa tenir més edat que sa que realment té.

En Toni tan sols té desset anys i ja ha fet molta de feina. No li agrada gens anar a s'escola i aviat la va avorrir.

-A sa teva edat, sa majoria de joves encara estudien i tu?

-No vaig d'estudiar, a s'escola no hi anava mai; Bé! vaig fer fins a octau, emperò no hi anava quasi mai.

-A on anaves?

-A fer feina, perquè mon pare sempre ha hagut de menester gent i jo l'anava a ajudar, i així guanyava qualche duro, per poder gastar.

-Ja veig que t'hi posares prest en feina.

-Sí, amb so compressor sempre n'he feta.

-Quan era petit, ja hi anava a treure senalles, o a ajudar en lo que fos, i quan vaig fer es dotze anys, ja me vaig aferrar an es compressor i encara no l'he amollat.

No m'agradava anar a escola, m'estimava més fer feina.

“A S'ESCOLA NO HI

ANAVA MAI”

-Es molt feixuga?

-Es compressor és feixuc i cansat, emperò tot és avesar-s'hi a més a més, jo ja fa bastants d'anys que la faig i ja ho tenc ben per mà. Es una feina com una altra, per mi n'hi ha moltes, més descansades, que no les voldria fer i en canvi aquesta, estant un poc fort, la pots dur fàcilment.

Lo que més m'agrada, és que mai estàs més d'una o dues setmanes an es mateix lloc, sempre canvies, coneixes molta gent, fas molts d'amics nous, i és molt entretinguda.

-Com soleu fer ses feines?

-Amb so compressor sempre anam a jornal a tant s'hora, perquè qui més qui manco sap que feim feina i no robam es jornal a ningú.

Noltros, tenim un compressor que l'úsam sempre, emperò quant tenim molt per fer en llogam un o dos més, solem ésser mon pare i es meus germans, en Xisco, en Miquel i jo.

-Per on soleu tenir sa marxa i què feis?

-Hem fet molta feina a Santa Maria, emperò an es pobles de prop, també n'hi

Toni Morro, acompanyat pel seu germà Xisco. En Toni és el de la dreta.

feim molta, sobretot a Pòrtol i a Sa Cabaneta, sa gent mos coneix i per això, mos donen molts de treballs. També hem fet feina a Palma posant semàfors.

Noltros ho tocam tot, tant clots negres, aljubs, cisternes, fonaments, síquies de desaigos i altres coses.

De tant en tant enfondim qualche pou antic, ja que actualment no se'n fa cap, perquè sortiria moltíssim més car que amb una màquina.

-Sa teva feina principal és sa de matador?

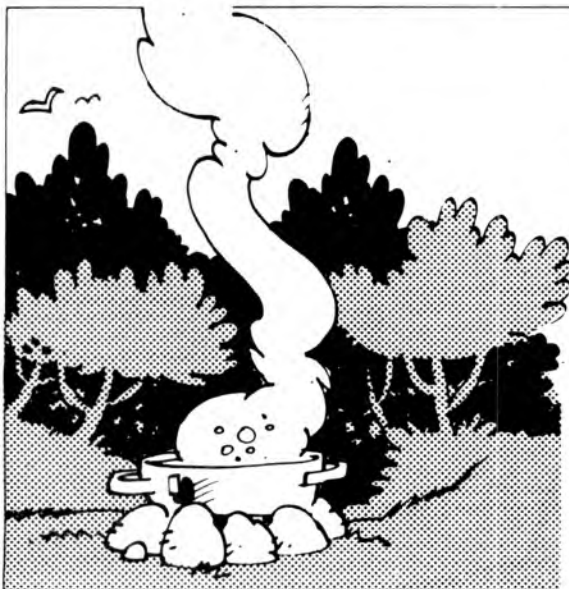
-Sí!!, quan tenia 10 anys, ja anava amb mon pare a ajudar-lo a matar porcs i xots. Gràcies a haver-ne après de petit, ara estic matant an es matadero de ciutat

i an es de Marratxí.

De vegades, quan ja en començava a sebre i qualcú venia a ca meva a cercar mon pare per matar un animal, li deia que no hi era i hi anava jo. Així en vaig anar aprenent, jo crec que a n'aquesta feina l'has d'aprendre de petit... i no has de tenir manies.

-He sentit a dir que s'estan aplicant unes noves normes an ets escorsadors. Què hi tens a dir?

-Fins fa poc matava an es de Bunyola, emperò l'han tancat, perquè diuen que no estava en condicions. Això mateix ha passat a molts de pobles, que degut a què son petits i que ses exigències són grosses, no els poden dur a terme.

Al bosc, mirau prim amb el foc

Un pi d'un pam de soca ha hagut de menester vint anys per créixer. Tots voldriem que Mallorca fos plena d'arbres, però els pins que són els que més hi abunden són, justament, els més bons de cremar. Si sou dins un bosc, de pins o d'alzines, no encengueu mai foc, encara que vos penseu que el podreu controlar. Anau alerta amb els mistos i amb tot allò que pot provocar un incendi forestal. Pensau que el vent juga a favor del foc i canvia ràpidament i, recordau que un arbre que ha hagut de menester vint anys per créixer, per un segon d'inconsciència pot desaparèixer.

Amb el foc, hem de mirar prim.

Evitem els incendis forestals

CONSELL INSULAR
DE MALLORCA
SERPREISAL

Mallorca
cada dia més

**"QUAN JA EN SABIA,
VENIEN A CERCAR MON
PARE, I HI ANAVA JO".**

-¿Què exigeixen?

-Exigeixen, que estiga ben enrajolat, que hi hagi depuradores, càmeres conservadores i aigua calenta. I clar es petits no ho poden

fer i lo que aconsegueixen és llevar feina. A més a més, amb so temps que duc matant a Marratxí i es temps que vaig estar a Bunyola, no vaig matar cap animal dolent, allà domés matam s'animal, sa qualitat mos vé donada.

-Quins animals sols matar?

-A Palma, xots, porcs, bous i cavalls; i a Marratxí, xots i porcs. També mat molt per a particulars.

-Quin animal és més mal de matar?

-Es cavall!!! perquè tenen sa pell més aferrada que ets altres.

-Els maten amb electricitat?

-No! a n'es cavalls no! els clav una puntecada damunt es clotell. A n'es xots amb sa guinaveta, es bous igual que es cavalls, i es porcs amb una descàrrega de 380 volts, emperò llavors els trec sa sang i tot lo demés.

-Veient s'animació d'en Toni me'n don compte que li agrada molt.

-Te deu agradar molt aquesta feina?

-Tot lo que sia pegar guinavetades m'agrada, quant veig sang torn loco. Com ja t'he dit ho faig des de molt petit i m'agrada, és una feina que molta de gent no la voldria fer, t'embrutes molt, emperò m'agrada molt, s'únic inconvenient que li trob és a n'es matadero de Palma, haver de fer feina en sa nit.

-I ara deixant sa feina, què t'agrada fer?

-De tot! Som amic de tots es vicis.

-Música?

-Es "Chichos", sa samba, "la polla records" i tot es Rock.

-I es cap de setmanes?

-Me'n solc anar de marxa amb sos meus amics a part o banda, jo que sé!
Pere Calafat.

ELS LLINATGES DE SANTA MARIA (VI)

ORDINES Normalment escrit ORDINAS, el seu origen és incert, probablement del topònim **Ordino** (poble d'Andorra), que vendria d'un pre-romà **Ordínave**, que el 938 trobam escrit **Ordina** o **Urdina**. Potser tenguí qualque relació amb el germànic **Ortwin**. Llinatge abundant al País Valencià i a les Illes Balears. Present a Alaró des del s. XIII a la Vall d'Almandrà (Son Ordines), a Santa Maria el començam a trobar en el s. XVII, quan n'Antoni Ordines és propietari de la finca Son Penjoi devora el camí d'Inca. Alguns santamarier que hem trobat duent aquest cognom a papers dels segles XVIII i XIX són: Andreu Ordines "Baldrítxo" (1736), Antoni Ordines "Gaspar" (XVIII), Jaume Ordines "Barrera" (XVIII), Joan Ordines "Millo" (1832), Bartomeu Ordines "Colom" (XIX), Antoni Ordines "de Coanegra" (XIX), Miquel Ordines "Panxeta" (XIX), Miquel Ordines "Batlet" (XIX), etc.

PALOU o **PALOL**. Nom de diferents poblets del Vallès, de la Segarra i del Gironès en el Principat de Catalunya. Sembla que ve de **palatiolum** "palau petit". Freqüent a les terres de parla catalana. El llinatge arrelà a Santa Maria en el s. XVI, instal·lant-se a Coanegra i essent propietaris d'un molí d'aigua fariner devora Son Torrella (avui Son Palou). A partir d'aquí pogueren aspirar als càrrecs públics, essent el 1659 batle de la Vila en Miquel Palou.

PARETS. Nom de diferents pobles de l'Empordà i el Vallès en el Principat de Catalunya. Plural de **paret**. Llinatge abundant a Calaf, Barcelona, Dènia, Alaró, Andratx, Inca, Lluçmajor, Santa Eugènia, etc. Llinatge santamarier molt antic i arrelat, és especialment important en el s. XVI, però ja el 1476 en Pere Parets havia estat batle del poble (era un propietari de Coanegra). En el s. XVI és molt abundant a Santa Eugènia (amb Mascaró, Bibiloni, Coll, etc.)

El llinatge Parets apareix relacionat amb diversos malnoms: Jaume Parets "Jaumetó" (1620), Joan Parets "Petit" (XIX), Joana Anna Parets "Cama" (XIX), Margarida Parets "Burriat" (XIX), etc., mostra de l'antigor del cognom a Santa Maria.

PASTOR Prové del substantiu **pastor** (mot català que prové del llatí **pastore**) "guardador de bestiar". Molt comú a Igualada, Barcelona, Alacant, Elx i Mallorca. No massa antic a Santa Maria, encara que el 1404 en Pere Pastor d'Alaró ja era propietari d'unes terres a Terrades.

PISA o **PIZA** Prové de l'adjectiu català **pisà**, "nadiu de Pisa (ciutat italiana)". Existeix a Catalunya, Mallorca i Menorca. Abundant a Santa Maria a partir del s. XVII, quan una família amb aquest llinatge es vincula a l'antiga possessió "Es Celleràs", devora Son Güia i Son Oliver a la Vall de Coanegra (avui en ruïnes). En el s. XIX i XX persones amb aquest llinatge

han ocupat càrrecs municipals en diverses ocasions (el 1818 en Pere Pisà es batle del poble). Per fer-nos una idea d'alguns malnoms antigament relacionats amb aquest llinatge podem esmentar: Antoni Pisà "Poncet" (XVII), Sebastià Pisà "del Celleràs" (XVII), Francisca Anna Pisà "Maveta" (XIX), Miquel Pisà "Ginyol" (XIX), Bartomeu Pisà "Xorrigo" (XIX), Antònia Pisà "Cervina" (XIX), Miquel Pisa "Caseta" (XIX), Sebastià Pisà "Millo" (XIX), etc.

POL. Del català antic **Pol**, que vé del llatí **Paulus**, nom de Sant Pau. Sant Pol equivalia en català antic a Sant Pau (d'aquí el llinatge Sampol). Freqüent a Banyoles, Begur, Sort, Barcelona, Castelló, Alacant i Mallorca. Poc abundant a Santa Maria —però no als pobles veïnats— sols he pogut trobar un Joan Pol "Bet" el 1732, família que degué sobreviure molt ja que el 1817 torn trobar un Pere Pol "Bet".

Es Saig dets Estancassangs.

DE QUAN OBRIREN EL CARRER DE SON DOLÇ QUE DESPRÉS FOU DEDICAT A RAMON LLULL (I IV)

CLOENDA.

Entre les cases que hi ha a dit carrer, mereixen ser recordades les següents: Ca Na Tabaquet, que és la que confronta amb el carrer de la Pau i el de Ramon Llull. La seva propietària, així coneguda per tal sobrenom, l'arrendà a donya Conxa Maura Montaner, germana de l'il·lustre polític mallorquí don Antoni. Aquella senyora era viuda d'un militar, i volgué viure a la nostra vila, a on morí després d'estar-hi uns vint anys. El seu germà la visità unes quantes vegades que venia a Mallorca. El batle don Gabriel Bibiloni, aprofitava tals ocasions per saludar l'il·lustre amic seu, ja que era maurista. Una altra casa d'importància és la que actualment està destinada a Quarter de la Guàrdia Civil. Comprà els solars l'amo En Josep Sastre de Son Parot, d'Orient, el qual hi construí una casa on hi va viure fins a la seva mort. El seu cunyat, l'amo en Pere Homar, també d'Orient, se'n feu càrrec i reformà la casa, que engrandí. Era l'espòs de Catalina Sastre i tingueren dos fills, que moriren d'accident, i una filla que se feu monja canonessa del convent de Santa Magdalena, de la Ciutat. La casa

passà per herència a D. Miquel Amengual Homar, dit de Son Nét, el qual la cedí en arrendament a l'Ajuntament per instal·lar-hi la força de la Guàrdia Civil. Amb tal motiu afegiren a la casa un altre pis i li donaren aspecte exterior d'edifici militar. Aquestes notes me les facilità la meua tia política donya Joana Oliver Canyelles, viuda de don Andreu Bestard Canyelles.

RESUMINT.

Queda de manifest que l'obertura de la nova via des dels Hostals a la Vila, era indispensable. El vell carrer Llarg ja no podia atènyer l'intens tràfic de cars i més envant el de motoritzats. Però faltava l'avinentsa per dur-ho a bon terme. A l'any 1860 es presentà el motiu per posar-ho en pràctica. A la parròquia feia dos anys que s'aixecava la nova capella, anomenada fonda, per la seva capacitat, iniciativa admirable del bon rector D. Rafael Caldentei, de santa memòria. Dia 2 d'octubre se posà la darrera pedra d'aquella construcció, del referit any. Tot seguit als Hostals, dia 1 de Juliol començaren els picapedrers a restaurar l'església del

convent, posant-li noves voltes i teulades, sota la direcció del ben recordat D. Marià Conrado, marquès de Font Santa, el qual posà la darrera pedra dia 15 d'agost de 1861. Per tant hi havia una gran intensitat ede treball al nostre poble, lo que feia pensar en dur a terme altres empreses. La més necessària era obrir un carrer que unís la carretera d'Inca amb la parròquia. El promotor fou el propietari dels terrenys de Son Dolç, l'amo en Pere Miquel Dolç i Fiol. No sabem la diada que escolliren per obrir el portell, esbucant el tros de paret corresponent, que estava ajunt a la referida carretera. Posaren fites fins al final de la finca, a on ara li deim Can Sicili. Ja sabem qui foren els primers que adquiriren els trasts que confrontaven amb la via de Palma a Alcudia, un a cada banda del nou carrer. Seguidament se vengueren una partida de solars, i es començaren a aixecar cases, i així nasqué aquella via de comunicació, que més tard es dedicà al gran polígraf mallorquí dels segles XIII i XIV, el beat Ramon Llull. Durant la temporada a què me referesc, la nostra vila gaudí de pros-

peritat; no solament per les obres de les esglésies, sinó que també per les iniciatives de dos industrials que donaren treball a la gent. Fou un d'ells l'amo n'Andreu Bestard Capó, que es destacà amb la indústria de licoreria i de barralleria; l'altre va ésser l'amo en Gabriel Bibiloni, batle durant deu anys, el qual adquiriria tota la producció vinícola del terme, i d'altres veïnats, i embarcava els vins cap a França. Ambdós industrials donaren pa i treball a les famílies del poble, que tant ho necessitaven. Un altre qui també posà solars en venda fou D. Cristòfol Gomila. Era propietari dels terrenys anomenats de l'Era de Cas Teulers, que donaren lloc a una nova barriada. Com que estava separada dels trasts de Son Dolç per la finca de Can Cordet, no existia continuïtat d'una amb l'altra, pel que començà una llarga lluita, que durà des de 1.880 fins a 1891. Aquella llarga temporada, de consultes i reunions i entrevistes amb els propietaris de terres a expropiar mereix ser ben recordada.

Ara bé, en quant a Can Cordet, que era una finca llarga i no de molta amplària, es pot concebre que

G. A. T. 486

viajes mundisol SA

per la seva comoditat, poden fer les seves reserves a SUPERTRES, t. 62 04 92

DIRECCIO GENERAL

DIRECCIO GENERAL:
C/ Fray Luis de León, 4.
07011 - Palma de Mallorca
Tels: 23 13 48 / 49
Telax: 69078 MSOL

BARTOMEU CANYELLES VICH

TECNIC ASSESSOR

- *Naus Industrials i agrícoles
- *Instal·lacions contra incendis
- *Instal·lacions elèctriques
- *Projectes agrícoles
- *Estudis i informes tècnics
- *Projectes en general
- *Assessorament tècnic de finques

Carrer Llarg, 71 SANTA MARIA DEL CAMI

La fotografia e de l'esquerra recull la imatge de la processó del Corpus passant pel carrer Ramon Llull. Era l'any 1928. A la dreta apareix el mateix carrer 58 anys després, abans de la recent remodelació.

son propietari la defensàs, encara que sense sentit de ciutadania, que llavò n'hi havia ben poca. Cedint el terreny que li demanaven, la possessió quedava dividida en dos trossos, lo que pareixia inconcebible pel seu propietari l'amo n'Antoni Comes Crespí. Aquella finca la posseïa per herència dels seus majors. Tenia tres quarterades amb unes cases dedins. A l'any 1750 pertenyia a Margalida Comes, qui la deixà a son nebot Antoni Comes, el qual va ésser el padrí de n'Antoni Comes Crespí. La finca començava al carrer Llarg i acabava a la síquia comunal de Son Dolç. Després de

la mort de dit propietari, son fill Joan Comes Mateu, feu dibuixar un pla d'establiment de la dita terra, i fou aprovat per l'Ajuntament dia 13 de gener de 1901, i els solars se vengueren. En el referit pla se va preveure l'obertura d'un nou carrer, que avui ostenta el nom de Joan Miralles, que va ésser un mestre de l'escola, que deixà gran anomenada com bon pedagog. A la part de la dreta, entrant des del carrer de Ramon Llull, els solars midaven quasi cent metres de llargària per vint d'amplària. Foren adquirits pels germans Fortesa, importants persones dedica-

des al comerç de bessó d'ametles, que vivien al carrer llarg. Eren molt emprenedors, i resolgueren convertir els terrenys amb un velòdrom o voltadora, pe, a corregudes de bicicletes. Va resultar una idea profitosa per donar nova empremta al deport del velocípedes. Anys més tard els dits solars, ja que desús, foren adquirits per D. Andreu Bestard Canyelles, a on hi edificà una bella casa, amb façana d'estil neoclàssic, d'elegant factura arquitectònica. Actualment pertany a la família Mesquida i Garau.

Per acabar cal dir i recordar que al gran batle, l'amo en Gabriel Bibiloni

Jaume, fa anys l'Ajuntament li dedicà un carrer per conservar i honorar la seva memòria. Tant ell com els seus companys de consistori mereixeran sempre la gratitud del nostre poble, per la visió encertada de lo que a la població convenia, que estava sota la seva administració. Amb tal finalitat han estat escrites aquestes pàgines, que esperet que ho reconegui el lector que hagi seguit aquesta història, que és un aspecte del succeït temps enrera dins la nostra estimada vila de Santa Maria del Camf.

Andreu Bestard Mas
Diada de Sant Andreu,
30 de Nov. de 1985.

FORN - PASTISSERIA

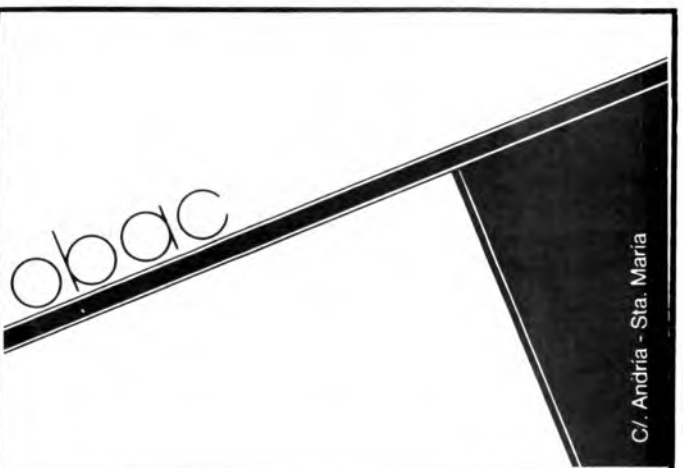

BOVER

CA'N BLANCO

Carrer Llarg, 58
Tel. 62 00 52

SANTA MARIA

C/ Andria - Sta. Maria

GOVERN BALEAR

Conselleria d'Educació i Cultura

Cultura popular

ASSOCIACIÓ PREMSA FORANA
DE MALLORCA

CANÇONS I GLOSES DE SA VERMADA

La vermada és una de les activitats pageses més arrelades a n'aquesta petita vila del raiguer que és Santa Maria del Camí. La vermada no era sols una feina, era tot un esdeveniment que sens cap dubte capgirava el poble, per Sant Mateu ja començava aquella allau d'anades i vengudes de carros ben atepits de portadores reblides de réms, i al cap al tard diari de cada jornal voltes pel poble dels "tais de vermadores" cantant i glosant (1).

Cada vinater de la vila, que era propietari d'un conjunt de quarterades de

vinya, aproximadament per Sant Mateu llogava un bon "tai de vermadores" —dones casades, velles i fadrines— que durant unes tres setmanes vermaven per ell. Quan vermaven, aquest conjunt de dones pageses cantaven cançons que havien après de les seves padrines o mares en vermades anteriors, solien ésser cançons populars i tradicionals, cançons glosades i dolades, que moltes vegades eren d'un picat ben lluent.

Quan havia acabada la tasca diària als vinyets, ja a posta de sol, el carreter anava a cercar el "tai" i el portava a la vila, però

abans d'anar cada vermadora a ca seva, feien —qualcant— un parell de voltes pels carrers principals del poble. Aquestes voltes eren ben animades i vitenques, a cada carro hi havia una bona somada de dones, que durant les voltes cantaven i reien de granat. Cantaven cançons i gloses amb una tonada del vermar, publicada per Josep Capó Joan (2) cançons populars i codolades. Però sens cap mena de dubte el plat fort i esperat eren les gloses cantades sobre els quefers del vermar, una xafarderia que havien sentit, un darrer esdeveniment succeït, i les de **picat**, que a voltes evidenciaven algú o feien envermellar de bon de veres a una fadrinanga/go. Mentre feien la volta, si trobaven una fadrina li enflocaven una glosa ben picant, els fadrins granats també rebien. També es glosava quan passava davant un forn, taverna, barrit o carrer important.

Aquestes cançons i gloses se solien cantar en grup, emperò si el carreter tenia bona veu i sabia agafar tonada cantava a duo amb la vermadora que

millor cantava. Tot seguit teniu una mostra d'aquestes gloses recollides per Josep Capó : (3):

"Venim, sí de sa vermada per això tenim pocs jocs es réms són petits i pocs i prou calor que hem passada.

...
Presumida, presumida per què presumeixes tant? mira que ses presumides solen sempre quedar en plant.

...
Ses al.lotes dets Hostals brevetgen que són garrides, i n'hi ha d'alacantines, bordissot i parejals.

...
Ara m'ho acaben de dir, sempre m'ho havia pensat, qualche trebai deus tenir tan vei i no t'has casat.

...
A l'infern hi ha cadenes per los pobres moliners, també n'hi ha pels forners que roben a ses vuitenes.

...
Es fadrins de sa vileta tenen es ventre ronyós, d'ençà que es menjaren un moix pensant que era una llebreta.

COMERCIAL SANTA MARIA

- * SANEJAMENT
- * REGATGE
- * ELECTRICITAT
- * FERRETERIA

Plaça dels Hostals, 3

Telèfon 62 03 75

Santa Maria del Camí (Mallorca)

MIQUEL SANTANDREU

- *Vespinos
- *Mobilettes
- *Moto - sierra ECHO
- *Moto - cultor PIVA
- *VESPA

Bernat de Sta. Eugenia, 126
Tel. 62 00 77 SANTA MARIA DEL CAMI

FONER

MINYO INFANT ESPORT

Plaça dets Hostals, 13 i 15

Tel. 62 00 48

SANTA MARIA DEL CAMI

GRAN ASSORTIT DE
ROBA PER A GENT GRAN

i son pare n'han fet brou,
perquè movien renou
allà on no h'hi havia.

...
Ses al.lotes des carrer nou
són més lletges que es
dimoni,
Jesús! Sant Antoni!
quines banyes té aquell
bou (4)

L'últim dia de la ver-
mada, cada "tai" engalanava
el carro amb un bellveure
ben gros, adornat de
cintes de molts de colors, i
així aquest dia el carreter
traginava rém ben
plantòs. Acabada la tas-
ca, i de tornada a la
vila, feien més voltes que
els altres dies, cantant i
glosant de granat fins que
els quedaven forces. Des-
prés al vespre, el vinater
convidava a sopar el "tai"
a ca seva, acabant en
festa i sarau, ball de bot
per llarg.

Aquest festòs costum
desaparegué durant la
Guerra Civil i la dura post-
guerra. Malgrat tot després
continuaren les voltes dià-
ries en carro pel poble can-
tant i glosant fins ben
entrats els anys 60. En els
quals degut als pro-
gressos de la tècnica: trac-
tors, màquines de capolar
rém, portadores de goma i
sacs de plàstics, fuita dels
joves del camp, "boom del
turisme", etc. va fer
que any rera any es
cantàs cada cop menys,
fins que desaparegué i no es
cantà més —la vermada, ja
era una cosa on sols treba-

llaven quasi exclusivament
joves— (5).

Hi ha altres gloses re-
collides per Joan Ramis
Aguiló (6) i publicades a
Coanegra a números pas-
sats, cal assenyalar que la
tonada recollida era la
que cantava als voltants
de l'any 50 el "Salero
Típic de Fontanella" i di-
fereix un poc de la publi-
cada per Josep Capó
(2), si bé la diferència
déu ser deguda a que
cada cantador hi realitzava
alguna modificació.

Les gloses del vermar
ara són lletres i tonada
impressa, el progrés i la
crisi del camp acabarem
amb una tradició ben popu-
lar i ben viva dins el
sentir dels santamariers.

Bernat Calafat

NOTES

(1) Calafat, B. "Els nos-
tres vinaters", Coanegra 2,
Novembre, 81, pàg. 2.

(2) Capó, J. "Santa Maria
del Camí" a Mascaró
Passarius, J. "Corphus de
Toponímia de Mallorca",
Palma, Gràfiques Miramar
1962, pàg. 1482.

(3) Capó, J. op. cit, 1481-
1483.

(4) Grau, V. "Entrevista a
Madò Magdalena Gelabert
"Cerdana", Coanegra 2,
Novembre, 1981, pàg. 12.

(5) Capó, J. "Història de
la Vila de Santa Maria del
Camí", Del segle XVII al
XX, tom II, Mallorca, 1985,
pàg. 278-9.

(6) Ramis Aguiló, J. "Breu
referència a sa "tonada
d'es vermar" de Santa
Maria", Coanegra, 23, Agost
-Octubre 85, pàg. 14.

...
A Santa Maria hi ha
canamunts i canavalls,
quan a la Vila fan balls
la gent dets Hostals no hi va.

...
Jo l'he cercat tavernera
per ses copes que em pot
però en haver-me de casar
tornaré a s'amor primera.

...
Ses madones de sa plaça,
no saben cuinar llegum,
en cuinar fava parada
hi posen s oli des llum.

...
En entrar a Santa Maria
preguntau que hi ha denou,
en es carrer de Masnou
han posat carnesseria,
de sa mare i de sa fia

S'avenc

Plaça d'els Hostals, 22
Tel. 62 09 38

SANTA MARIA DEL CAMI

SERVICI RENAULT

Tallers MARTI

—REPARACIONS—
NETEJA I GREIXATGE

Carrer Bernat de Sta. Eugenia, 71

Tel. 62 06 74

SANTA MARIA DEL CAMI

Esquixos

EL MENJAR DELS NOSTRES PADRINS

A principis del segle actual la vida era ben diferent de la d'ara. I l'alimentació de les persones també era d'una altra manera. Podem dir que la major part de la gent no passava fam, però no hi havia la baldor que hi ha ara. A vegades els pobres menjaven millor que els rics, ja que hi havia famílies molt interessades, famílies que tenien unes bones sales però que menjaven pèsols i faves, i fins a la quaresma un poc de xulla i molt poca carn. Hi havia famílies més o manco acomodades, que tenien missatges, i tots menjaven les mateixes sopes amb cuinat el matí, i els diumenges per fer bullit hi posaven un tros de camaiot, o de xulla de porc o corna rànica.

Els carnisers mataben pel diumenge un xot o dos, i encara sobrava molta de carn que quedava sense vendre i l'endemà l'havien de repartir per les cases. En Pere de Sa Carn, N'Andreu des Cantó i altres carnisers sortien a vendre la carn que havia sobrat.

Bastantes famílies sols menjaven carn els diumenges, i qualche vegada entre setmana compraven frit de freixura i sang, o sang que es venia amb forma de daus. La gent que tenia animals els venia, però per Pasqua

molts mataben un xot o un cabrit (els cabrits deien que tenien més poques minves que els xots), i per Nadal mataben pollastres, feien rostit de porcella i torrons cuits, ametles torrades i llet d'ametla. De peix en menjaven més, ja que venien una partida de peixaters, que duïen gerret, alatxa, ratjada, etc. Lògicament a moltes cases engreixaven porcs i feien sobrassada, camaiot, llonganissa, botifarrons, etc. També es comprava llet, sobretot pels més petits. Hi havia cabrers que venien llet de cabra, i també passejaven per les cases llet d'ovella, tant el serigot (quan ja li han tret el brossat i el formatge) com la llet molíssima, la més bona. També era costum comprar formatge, que en ésser rentador es rentava i s'untava d'oli i es guardava dins una alfàbia.

Així i tot hi havia gent que les passava més primes que altra. Es conta que un diumenge una al.lota que havia anat a comprar una lliura d'arròs el va escampar dins es carrer llarg (llavor tot eren macs i pols), i aquell diumenge ja no en menjaren, no varen poder tornar anar a comprar-ne. Quan son pare tornava de la feina tota l'al.lotea s'abordava a la senalleta a veure si havia tornat res.

A principis de segle

la gent ja no menjava garroves, però encara se sentia dir que altre temps se n'havien menjat. Les menjaven crues i tiraven el garroví. També es conta que un jove va anar a festejar a ca l'al.lota, i va dir a l' enamorada: "de què has sopat anit?" i ella digué "d'arròs", "idò espolsa't aquest garroví" li contestà l'enamorat. Havia menjat garroves i no arròs i estava empegueida de dir-ho.

La primera menjada, els matins, solia ésser de sopes, i el vespre molta gent en tornava sopar. En canvi el migdia es cuinaven mongetes, ciurons, fideus, es menjaven figues, patates frites amb albergínia i pebre ("frit bord") i altres menjues. I l'horabaixa es llescaven uns bons cantons de pa amb oli amb figues (paretjals, burdissot blanques o rotges...) o altres compananges.

Es Saig Quec

A una casa de l'antic carrer Nou de Sa Tanca, hi vivia fa un centenar d'anys una família que tenia tres fills que festejaven, però al pare, cap dels tres futurs gendres no li agradava. Una nit de les Verges anaren tots tres davant el portal de ca les seves al.lotes i un d'ells que sabia tocar violí interpretà unes quantes tocates. Quan ja se n'anaven

sentiren la veu del futur sogre que des d'una finestra del pis digué:

O portal d'aquesta casa, que ets estat de desgraciat, han vingut Ponç Pilat Judes i el Mal Lladre.

L'endemà quan anaren a festejar no veren el sogre i no els convidaren a menjar bunyols.

***

Els anys vint d'aquest segle estava d'amo a la possessió de Santa Ponça un santamarier, de llinatge Pastor per més senyes. Llevors encara no hi havia cap hotel ni cap turista. Un dia l'amo tregué un gran premi de diners de la Loteria i quan ho comunicà a la madona i als fills els advertí que no diguessin res a ningú per evitar compromisos. El dissabte següent quan l'amo entrà a la taverneta del lloc tots els homes que hi havia s'aixecaren drets, es tregueren el capell i el saludaren amb un bon vespre tengui. Ell es vegé descobert, convidà tothom a beure i se'n tornà sens dir cap paraula. Era que el pastor havia sentit quan l'amo donava la notícia als familiars i ho havia divulgat per la contrada.

Botiga
de
Llana
i Fils

Placa Hostals, 55

Santa Maria del Camí

TALLER DE JOIERIA

Santa Maria

FABRICACIO PROPIA

C/. Catedràtic M. Dolç, S/n

SANTA MARIA DEL CAMI

CICLISME

No és un secret pels qui viuen i segueixen el món del ciclisme a la nostra illa la pèssima gestió que porta a terme la Federació Balear.

Víctimes de la incompetència i la negligència a aquest organisme solen ser els clubs, com és ara el cas del Club Unió Ciclista Sta. Maria. Després de patir les promeses incomplides de l'anterior President de la Federació Balear de Ciclisme Mateu Canals, encara recentment el club de la nostra vila ha hagut de suportar les conseqüències d'una absurda planificació.

Resulta que, segons ens han explicat, el C.U.C. Sta Maria va sol·licitar a la Balear una data per a la celebració de la cursa que organitza anualment amb motiu de les festes patronals de la nostra vila, una data que, naturalment, no havia de coincidir amb cap altra cursa que pogués suposar una competència directa.

Doncs bé, va resultar que l'endemà de la data donada per la Federació aquesta hi va convocar una cursa per a un Campionat de Balears. Com és bo d'imaginar les conseqüències d'aquest fet foren lamentables per a la cursa santamariera a la qual hi acudiren amb prou feines per participar-hi quatre rates i un moix, cosa lògica tenint en compte que els corredors es reservaven per a la cursa del dia següent.

Una cursa ciclista no és una cosa que s'improvisi. Es una activitat que requereix un bo esforç d'organització i una considerable despesa econòmica per a un club modest com el santamariier. Es, per tant una gran injustícia, fer avortar l'esforç i rebentar la il·lusió dels organitzadors. Va ser, en definitiva, un insult al ciclisme santamariier.

MEMORIAL JOAN JUAN.

El passat dia 13 de Setembre tingué lloc la celebració de l'edició d'enguany del Memorial Joan Juan, organitzat i patrocinat pel C.U.C. Sta. Maria. La prova abastava una cursa per a Infants i una altra per a Cadets.

En la categoria d'infants hi participaren vuit corredors que donaren 15 voltes a un circuit urbà de la nostra vila. La prova es desenvolupà sense incidències i els corredors rodaren en pilot tot el temps. Després dels cinc sprints puntuables el guanyador va ser en Jaume Mateu, mentre que dels corredors locals del CONSPORT - C.U.C. Sta Maria el millor va ser en Toni Andreu, que quedà segon, i més enrera en T. Garau i n'Esteso.

Seguidament es donà sortida a la prova de cadets amb una participació d'una trentena de corredors entre els quals n'hi havia també

tres de santamariiers: en Xisco Ferrer, en Rafel Marí i en Bernat Capellà. La cursa consistia en donar quaranta voltes al circuit i ja d'entrada els aspirants a la victòria entre els quals s'hi trobava el corredor local X. Ferrer imposaren un bon ritme que provocà la ruptura del pilot a les primeres voltes. En X. Ferrer passà tercer en el segon esprint puntuable, circumstància que feia covar esperances d'una bona classificació als nombrosos aficionats locals que acudiren a l'esdeveniment. Desgraciadament, però, a la volta 18 el corredor santamariier tingué la mala sort de caure i va perdre una volta que no va poder recuperar. El guanyador final va ser Colombram amb tota autoritat i el públic s'ho passà bé encoratjant l'actuació dels integrants del CONSPORT - C.U.C. Sta. Maria que mostraren en tot moment un gran pundonor.

J.S.

PETANCA

Pel que fa als inquilins del BarEspanya, el C.P. Villa Sta. Maria, enguany estrenarà categoria després d'aconseguir l'ascens a Segona al final de la passada campanya, i s'encara davant la competició amb l'objectiu de fer un paper digne i mantenir-se, per a la qual cosa té aparaulat el concurs d'un o dos reforços de Ciutat que, juntament amb la resta de la plantilla que segueix de l'any passat, s'encarregaran de portar l'equip el més amunt possible.

La notícia trista de la

petanca és la desaparició del Club Petanca Unió Sta. Maria per circumstàncies que no hem pogut aclarir bé a causa que aquesta notícia ha sortit a darrera hora just abans d'entrar la present edició de "Coanegra" dins màquines. Dies passats havíem mantingut un contacte amb aquest club i teníem preparat un ample reportatge en el qual es parlava de molts de projectes que, pel que es veu, desgraciadament se n'han anat en orrir. Mala sort.

J.S.

TALLERS T & B

Reparació
d'Automòbils
en general

Especialitat en
**SIMCA i
CHRYSLER**

**SERVEI DE GRUA
VENDA DE VESPES I VESPINOS**

Plaça Jaume II

SANTA MARIA DEL CAMI

62 04 74
Telèfons 62 01 52
62 06 70

**INSTAL·LACIONS ELECTRIQUES
XARXES DE BAIXA TENSIO
REPARACIONS EN GENERAL**

FORELECTRIC
Juan Henares - Juan Forteza

Carrer Sol, 38
Telèfon 51 18 14
BINISALEM

Carrer Jaume I, 14
Telèfon 62 09 39
SANTA MARIA DEL CAMI

PERRUQUERIA

MARIA

Antoni Gelabert, 18 **Tel. 62 06 81**
SANTA MARIA DEL CAMI

PRESENTACIÓ DEL CLUB DEPORTIU SANTA MARIA

El passat dia 18 d'agost es dugué a terme la presentació del C.D. Sta. Maria al Camp Municipal d'esports del nostre poble, fet que, ben segur, passarà a la història, ja que no es recorda una presentació amb tan nombrosa assistència.

Molta gent, coca, beguda, ball de bot i fins i tot un petit espectacle equestre varen animar la festa.

En principi, es dugué a terme la presentació dels equips per part de la nova directiva, encapçalada pel seu president i després es continuà amb un breu discurs per part del darrer que, degut a la seva emoció no va poder acabar; així i tot, es donà la benvinguda i les gràcies al públic per la seva assistència i es va demanar la seva ajuda i col.laboració.

Seguidament el nou president, del que feim una breu presentació, ens va concedir uns minuts per fer-li unes quantes preguntes.

En Toni Noguera, nas-

cut a Pina fa 28 anys i conegut per tots com En Toni de "Sa Font", casat i pare d'una nina, entusiasta del futbol i fidel seguidor del Mallorca, va assumir aquest càrrec perquè, es considera un santamarier més i està cansat de veure que el futbol del nostre poble no es troba al lloc que es mereix.

-Toni, ens pots explicar un poc la situació actual del Club?

-La situació era més bé poc alentadora. Malgrat que la pedrera més o manco havia funcionat bé, el primer equip havia perdut la categoria; en quant a material esportiu no teníem pràcticament res. També hem hagut de pagar uns deutes que quedaven pendents i afrontar una sèrie de circumstàncies que han fet que haguem de partir de zero.

En quant a la feina realitzada, a poc a poc hem anat acondicionant les ins-

Toni Noguera, nou president del Santa Maria, en el moment en què es dirigia a tots els jugadors del club.

tal.lacions, arreglant el terreny de joc, posant portes noves, pintant els foscats, etc.

Vull fer resaltar que l'ajuntament ha posat tot el material i que nosaltres sols hem hagut de pagar la mà d'obra.

-Hem sentit a dir que el pressupost, malgrat que no sigui tan elevat com voldríem, si que és un dels més elevats de tota la història del Club?

-Bé, nosaltres hem fet un pressupost que oscil.la damunt 1.300.000 ptes., ara bé, això no vol dir ni molt menys que tenguem aquests doblers, simplement és la xifra que calculam que gastarem aquesta temporada; sempre parlam de gastos generals, tals com l'arbitratge, equipament de material, etc.

-D'on pensau treure aquests doblers?

-Certament és una tasca bastant complicada. Primerament un poc de la nostra butxaca, després els socis,

que esperem que arribin a 200, mitjançant firmes comercials, rifes etc. Per descomptat, també amb les taquilles, ja que esperam que la gent del poble assisteixi als partits.

-Quins són els principals objectius ara i a llarg termini?

-Atendre la pedrera, el primer i, que el primer equip recuperi la categoria. Vull resaltar que si hi ha algun jugador que prometi i s'interessin per ell, no hi haurà cap pega per traspasar-lo sempre i quan el Club i jugador surtin ben parats. També si un jugador ha d'ajudar a l'equip de superior categoria n'ha d'estar orgullós de fer-ho.

Un punt molt important, és que volem tenir bones relacions amb tot el món del futbol i netejar la mala imatge que pareix que fins ara ha tengut el Club.

-Quines categories formaran la pedrera?

-Els benjamins, alevins,

CORRECCIÓ DE BARBARISMES

referents a:
ALIMENTS

Barbarisme   **Forma correcta**

ALMIBAR	almívar
ANXOA	anxova
ATÚN	tonyina
CALDO	brou, suc
FIAMBRES	carns fredes
JAMON	cuixot, pernil
MAIS	blat de les Indies
MANTEQUILLA	mantega
MERMELADA	melmelada
PASTEL	pastís
QUEMA	crema
SIFON	sifó

CONSELL INSULAR DE MALLORCA

VIVERO

HORTUS

TOTA CASTA DE PLANTES
ORNAMENTALS

AMB L'ORGULL DE SER
PART DEL POBLE !!

Camí de Coanegra, s/n

Tel. 62 02 79

SANTA MARIA DEL CAMI

infantils i juvenils. De tots ells i dels seus preparadors, esperam molt i creim que no defraudaran. Un punt important és que aquest any hem estat convidats a participar al Torneig de la Llum que és el de més prestigi en quant a pedrera.

-I què m'en dius del primer equip?

-El primer, dir que la majoria de jugadors són del poble, això ja és una gran passa. Intentarem recuperar la categoria i, a llarg plaç, amb aquests jugadors i incorporacions de la pedrera, pujar al manco a preferent.

Jo deman als jugadors que facin feina, tenguin serietat perquè els resultats depenen d'ells. Tenen qualitat i sé que ho poden fer.

-Què hi afegiries a tot el que has dit?

-M'agradaria fer una crida a l'afició i a tot el poble, en definitiva, perquè tenguin un poc de paciència, aportin idees i ajuda, ja que estam oberts a ells i qualsevol suggerència serà escoltada. Volem dur el nom del Club i del poble allà a on es mereix. Molt amunt.

Nosaltres també ho volem i pensam que tots els santamariers també. Les ganes són moltès, la feina per fer també i el plantejament és bo. Esperem que els esdeveniments i resultats hi acompanyin.

Francesc Grijalt

Formació de l'equip aleví del CD Santa Maria, temporada 86-87.

Aquest és l'equip infantil, també per la temporada 86-87.

CONSPORT

AUXILIAR CONSTRUCCIÓ

PISCINES - TENNIS - XALETES - SAUNES - COMPLEMENTES

Mateu Juan Matas

DIRECTOR

Barceló i Combis, 10

PALMA DE MALLORCA

Telèfon 46 52 11

DISTRIBUIDORA

ARTINET

**ARTICLES DE NETEJA
I PRODUCTES PER A PISCINES**

Plaça de Ca'n Orell, 12

Tel. 62 07 18

SANTA MARIA

EL CULTIU DE L'AMETLERAR

Com cada any la recollida de l'ametla sol començar damunt el 20 d'Agost, és a dir per Sant Bernat, enguany també, encara que l'ametla hagi estat un poc verda en el començament de la temporada, ja que també les altres fruites han vingut retardades.

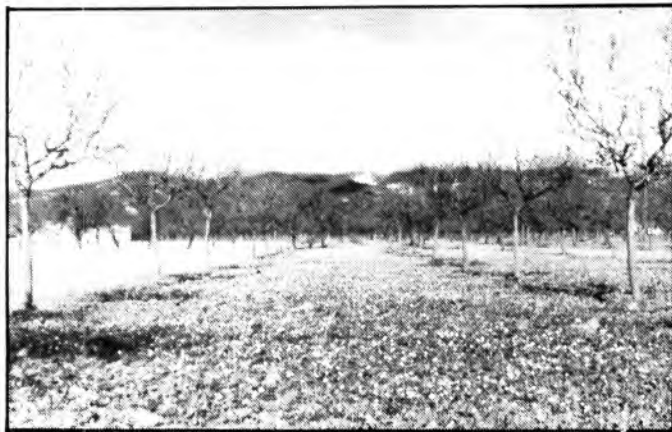
Els sistemes de recollida són diversos i han variat amb el pas del temps. Si abans era baten i recollint d'en terra, llavors passant pels carros de batre; actualment es recull principalment amb teles de plàstic d'unes dimensions que varien damunt el 5 x 10 metres. També es comença a fer amb màquina que duen un parai-gua incorporat, la màquina, que va amb un tractor, agafa l'ametler per la soca i el fa vibrar un parell de segons. Aquest sistema a poc a poc es va introduint cada vegada més. Així com se va perfeccionant a mesura que

les races d'ametles són més idònies per la màquina.

Les feines del camp relacionades amb el cultiu de l'ametlerar són entre altres: exsecallar, cremar la llenya, llaurar, llevar tanyades, esquitar contra el poi, collir, pelar, solellar i ensacar.

Cal dir també que la qualitat de l'ametla a Mallorca i concretament a Santa Maria és molt variada ja que depèn de si el bessó és mascle —bessó únic— o femella —quar l'ametla té dos bessons—. Depèn també de la prova que pot variar dels 250 a 300 grams de bessó per Quilògram d'ametla.

Entre les varietats d'ametla es poden anomenar un parell de diferents qualitats com són: gomós, eivissencs, parereta, vinagrillo, pouet, pont bord etc. que es troben principalment a la zona calenta de Santa Maria —situada a la part nord del poble—; i l'an-deuet, sicilià, a la part

Per desgràcia, l'edat mitjana dels ametlers santamariers és superior a la dels que podem veure en aquesta fotografia.

Sud o part freda.

Per finalitzar, els ametlers tenen una edat mitja i aproximada de 25 a 40 anys o més— per la qual cosa són plantacions madures per no dir velles. El seu rendiment va disminuint a mesura que tornen més velles, si bé les noves formes modernes d'exsecallar estan donant resultats

mai esperats.

En quant al preu del bessó a l'actualitat no és gaire satisfactori, si tenim en compte els jornals realitzats durant tot l'any. Fa tres temporades s'arribà a les 570, l'any passat damunt les 400-500, i enguany oscil·la per sobre les 600 pts. quilògram de bessó.

Pere Mesquida

L'AJUNTAMENT INFORMA

-A les passades Festes Patronals de Santa Margalida, va tenir lloc la inauguració de la piscina municipal construïda per l'ajuntament amb el recolzament de la Conselleria de Cultura del Govern Balear. Va presidir l'acte inaugural el Batle Josep Estarrelles junt al Director General d'Esports de la nostra Comunitat Autònoma D. Damià Bascuñana.

Se pot qualificar d'èxit total el funcionament de la piscina ja que ha estat molt concorreguda tot l'estiu. S'ha encarregat de la vigilància el Monitor i Socorrista Bartomeu Mateu amb molt d'interès i professionalitat.

A mitjan agost s'iniciaren els Cursets d'aprenentatge amb una enorme acceptació, ja que hi han assistit aproximadament 120 nins i 30 adults. Els cursets acabaren el passat dia 11 amb un festival, en el qual tots els cursetistes realitzaren una demos-

tració dels seus avanços en la difícil tasca de surar. L'acte de cloenda fou presidit pel Batle Josep Estarrelles i el regidor Vicenç Santandreu conclouent amb el lliurament de Diplomes i medalles a tots els participants.

***

-Havent estat declarat bona part del terme municipal de Santa Maria com a terme de muntanya, es posa en coneixement de totes les persones que treballin terres situades a la part muntanyosa de Santa Maria que fins el 15 d'octubre tenen temps per a sol·licitar unes importants ajudes que es concedeixen a través d'uns fons econòmics que provenen de la Comunitat Europea, tant per terreny de cultiu com per ramadera. S'exigeixen una sèrie de requisits, pel que podeu sol·licitar informació a les Oficines de l'Ajuntament. VAL LA

PENA.

***

-A principis d'estiu es clogueren les obres de perforació del nou pou municipal situat a la part alta de Son Torrella. Pendents dels resultats oficials, segons l'opinió dels tècnics es pot considerar que el cabdal és important i que, en un futur breu, aquest pou cobrirà perfectament totes les necessitats del nostre poble. Amb això, es demostra la gran sensibilitat que ha demostrat el Consistori en el tema de l'abastiment d'aigua potable, doncs han estat moltes les iniciatives en aquest

aspecte: tant en la recerca d'aigua com en la canalització d'aquesta.

Estan acabades les obres de l'Avinguda Josep Verd, que amb el seu passeig central, asfalt, bancs i faroles donen una magnífica impressió en un lloc molt transitat per ser pas obligat cap el Camp Municipal d'Esports.

També, a falta de l'asfalt definitiu, s'han acabat les obres del Carrer Ramon Llull.

Del 20 al 22 d'Octubre a les Oficines de la Casa de la Vila es realitzarà la cobrança voluntària dels Tributs de l'Estat.

AJUNTAMENT DE SANTA MARIA DEL CAMI